

Notat om Lovforslag L 96 i forbindelse med LOS' foretræde for Folketingets Børne- og Uddannelsesudvalg den 15.1.2013

Resume

L 96 vil skade mulighederne for at give nogle af de mest udsatte børn og unge det bedst mulige undervisningstilbud. Der er for en stor dels vedkommende tale om børn og unge, som ikke har kunnet profitere af folkeskolens tilbud. Disse børn og unge hører til blandt den gruppe, der af sociale og psykologiske årsager har de allerdårligste forudsætninger for at få en uddannelse. De interne skoler i opholdssteder og dagbehandlingstilbud er ikke årsagen hertil – de er for størstedelen af børnene løsningen på deres undervisningsproblemer.

Der bør derfor indarbejdes en dispensationsmulighed for lovforslagets krav om mindstestørrelse for skibsprojekter og andre tilbud til særlige målgrupper, hvor kommunen anser det for at være til barnets bedste. Eksempelvis som et skoletilbud, hvor en anbringelse kombineret medskolegang i en lille intern skole, skal forberede eleven til at kunne komme tilbage til folkeskolen.

Der bør ligeledes indføres dispensationsmulighed for lærere der har dokumenteret gode resultater, og som har den frie læreruddannelse eller Statens erhvervspædagogiske læreruddannelse.

Det er den kommunale myndighed, der indgår undervisningsoverenskomst med skoletilbuddet, og også afgør hvor det enkelte barn skal undervises – i folkeskolen eller på en intern skole i et opholdssted eller dagbehandlingstilbud. Det bør i hvert tilfælde være muligt for kommunen at vælge den optimale løsning for barnet. Der bør derfor på disse områder være mulighed for dispensation fra lovens krav, hvis kommunen finder det nødvendigt.

Indledning

Det er vigtigt, at der tages individuelle hensyn til det enkelte barn, og det er i henhold til lovgivningen i alle tilfælde kommunerne, der har både visitationsretten og ansvaret for den enkelte elevs undervisning. Det gælder uanset det sker i folkeskolen, eller i den lange række af offentlige og private specialundervisningstilbud, i og uden for folkeskolen, der supplerer undervisningen i de traditionelle folkeskoleklasser.

Det skal derfor også kraftigt understreges, at visitationen er af altafgørende vigtighed, og at børn og unge, der med fordel kan undervises i folkeskolen, naturligvis skal inkluderes i folkeskolen. Sagen er blot, at det er den en række elever, der ikke kan. Disse elevers skolehistorie er eksempler på folkeskolens afmagt overfor disse gruppers særlige problematikker, og de har som oftest en lang og mislykket skolegang bag sig, hvor de er langt bagud i forhold til deres jævnaldrende.

For mange af disse elever er det kombinationen af både at bo på anbringelsesstedet og gå i intern skole, der gør, at det lykkes at motivere dem til at gå i skole, til at tro på, at også de har evner og muligheder for at lære. De ser for første gang i lang tid på skole og undervisning som en mulighed for en bedre fremtid. Man kan sige, at de får en elevidentitet, der muliggør en tilbagevending til folkeskolen. Det kan derfor give god mening, i nogle tilfælde på et opholdssted til ti børn og unge, at have et skoletilbud til måske kun fem elever. Netop fordi man i samarbejde med kommunen kan arbejde på at forberede eleverne til at komme tilbage i folkeskolen. Samtidig muliggør denne model, at en lærer fra den interne skole i en overgangsperiode går med over i folkeskolen med støttetimer for at støtte op om eleven i en overgangsfase og mindske risikoen for endnu et fejlslagent skoleforløb. Omvendt kan der også være tale om elever, der har en alder, der i forhold til deres faglige niveau umuliggør at det er realistisk, at de kan

vende tilbage til folkeskolen. Begge muligheder forsvinder, hvis ikke der som minimum indføres en dispensationsordning for mindstekravet.

LOS finder det derfor problematisk at man ønsker at indføre en så snæver detaillovgivning på et så kompliceret område, og undrer sig i øvrigt over KL's og Børne- og Kulturchefforeningens opbakning hertil. Folkeskoleloven giver i en række andre tilfælde mulighed for at dispensere for kravene til såvel indhold som omfang af undervisningen til børn med særlige problemstillinger. Det fremgår i øvrigt også – med rette - af kommunernes praksis. Det bør også være muligt på dette område.

Hvis man stiller krav om, at disse skoletilbud skal være fuldstændig lig med de tilbud folkeskolen stiller op med, opnår man blot, at også vores medlemmer må give op over for at undervise disse elever. Folkeskolens rammer, metoder og krav har jo netop vist sig utilstrækkelige til at løfte disse børns undervisningsbehov.

Eleverne

Der hersker i mange kredse den myte, at anbragte børn og unge i forhold til skolegang og uddannelse har nøjagtig de samme forudsætninger som befolkningen som helhed, og at interne skoler i opholdssteder og dagbehandlingstilbuds resultater skal kunne sammenlignes med folkeskolen som helhed. Dette er ikke korrekt.

Hvis man overhovedet skal sammenligne børn og unge i interne skoler i opholdssteder og dagbehandlingstilbud med folkeskolen, skal det være med børn og unge i folkeskolens specialklasserækker, heldagsskoletilbud, erhvervsklasser og andre alternative tilbud. Hertil skal man så lægge at i følge lovgivningen, er det kun de børn og unge, der hverken kan rummes i eller profitere af folkeskolen eller folkeskolens specialtilbud, der overhovedet må visiteres til interne skoler i opholdssteder og dagbehandlingstilbud.

En af årsagerne til anbragte børns dårlige resultater i undervisningssystemet er at anbragte børn og unge altovervejende rekrutteres fra de sociale grupper, som har de dårligste resultater i uddannelsessystemet generelt. Der er for eksempel i forhold til befolkningen som helhed en massiv overrepræsentation af børn af lavtuddannede enlige mødre på overførselsindkomst blandt anbragte børn. Desuden kommer de fra familier, der har en langt højere andel af misbrugere, psykisk syge m.v. i familien end befolkningen som helhed.

Det betyder ikke, at anbragte børn er en entydig størrelse. De er lige så forskellige som alle andre børn, men de har på en række områder nogle større udfordringer. Og selv de af dem, der er anbragt i den foranstaltning, der kommer nærmest på normalområdet, nemlig familiepleje og som går i skole i den lokale folkeskole, opnår gennemsnitligt dårligere resultater uddannelsesmæssigt end den øvrige befolkning.

En af grundene hertil er, at udover de ovenfor nævnte sociale forhold er der blandt anbragte børn en relativt større andel af børn, der er sentudviklede, udviklingshæmmede, har psykiske problemer, ADHD, opmærksomhedsforstyrrelser, generelle indlæringsvanskeligheder m.v. end befolkningen som helhed.

I forbindelse med SFI's forløbsundersøgelse af anbragte børn har man foretaget en screening af børnene med SDQ. SDQ står for "The Strengths & Difficulties Questionnaire" og er et screeningsredskab, der måler børn og unges sociale og psykiske situation. Skemaet er et standardiseret spørgeskema, der indeholder 25 spørgsmål opdelt på fem kategorier: 1) Emotionelle problemer, 2) Adfærdsproblemer, 3) Hyperaktivitet, 4) Kammeratskabsproblemer samt 5) Prosocial adfærd. Her scorer anbragte børn dårligere end ikke-anbragte børn. SFI's screening viste blandt andet, at børnene generelt anbringes, så

LOS – Landsforeningen af opholdssteder, botilbud og skolebehandlingstilbud

Emdrupvej 115 A 5. etage – 2400 København NV

Tlf. nr. +45 7023 3400. Fax nr. +45 7023 5400 – E-mail: los@los.dk

www.los.dk

der er overensstemmelse med deres problemers sværhedsgrad og anbringelsestype. Således scorer børn i familiepleje bedst, børn på døgninstitution væsentlig dårligere og børn på opholdssteder dårligst.

Når man hertil lægger, at det alt andet lige må forudsættes, at det er de børn, der har de største vanskeligheder, der udover en anbringelse også går i intern skole i et opholdssted eller dagbehandlingstilbud, turde det være indlysende, at det i praksis er vanskeligt at opnå de samme resultater for denne gruppe, som for befolkningen som helhed. Det betyder ikke, at man ikke skal gøre sit yderste for at stimulere dem og udfordre deres potentiale bedst muligt - tværtimod. Erfaringerne viser også, at de bedste interne skoler i opholdssteder og dagbehandlingstilbud og dagbehandlingstilbud netop formår dette.

Størstedelen af de hjemmeboende elever på dagbehandlingstilbuddene har flere af de samme kendetegn som de anbragte børn. Her er placeringen i dagbehandlingstilbuddet ofte en foranstaltning, der skal medvirke til at undgå en anbringelse af barnet.

Elevernes skolegang

De interne skoler i opholdssteder og dagbehandlingstilbud opstod i sin tid efter ønske fra socialforvaltningerne, som et svar på de anbragte børn og unges skoleproblemer. Problemer, som folkeskolen ikke havde evnet at løse. Det er stadig i vid udstrækning tilfældet.

Børn og unge, der går i interne skoler i opholdssteder og dagbehandlingstilbud har ofte haft en sporadisk skolegang, og/eller har fået meget lidt ud af deres skolegang rent fagligt. Især om de udadvendte elever kan man populært sige, at de har gjort større indtryk på folkeskolen, end folkeskolen har gjort på dem. De har ofte haft lange perioder med skolefravær og flere skoleskift. Omkring en femtedel af dem går ikke i skole på anbringelsestidspunktet, og disse elever har i gennemsnit været uden undervisning et halvt års tid ved anbringelsen. Enkelte i helt op til to år.

De fleste skoletilbud tester elevernes standpunkter i de forskellige fag. Både ved indskrivning og løbende. Eleverne har som regel meget store huller i deres standpunkt i de forskellige fag. De er ofte langt fra alderssvarende i udvikling, på baggrund af deres hidtidige liv og dårlige forløb i folkeskolen, og mange er på 3. – 4. klasse niveau eller lavere, selv om de aldersmæssigt burde være på 7. – 8. classes niveau. Der er derfor i høj grad tale om individuel tilrettelagt undervisning.

Når eleverne starter i intern skole i et opholdssted eller dagbehandlingstilbud viser erfaringerne, at de i høj grad profiterer af denne individuelt tilrettelagte undervisning, der tilrettelægges med hensyntagen til deres individuelle behandlingsbehov. Det er ikke ualmindeligt, at eleverne fagligt flytter sig to skoleår for hvert kalenderår, når de kommer i intern skole. Det er særligt de større elever, der går i interne skoler i opholdssteder og dagbehandlingstilbud med flest fra 6. – 9. klasse.

Generelt er eleverne på interne skoler i opholdssteder i gennemsnit ældre end elever i interne skoler i dagbehandlingstilbud og døgninstitutioner. For mange af dem gælder, at der ikke arbejdes på at få dem tilbage i folkeskolen, men videre på en ungdomsuddannelse.

Størrelse

Nogle af vores skoler kritiseres for ikke at undervise i hele fagrækken eller i for få timer ugentlig. Selvfølgelig skal børnene og de unge udfordres mest muligt, men det skal ske i respekt for deres evner og potentiale, alt for mange af dem har sviende nederlag fra folkeskolen med i bagagen, der har givet dem en modstand mod at lære noget, at tro på egne evner. Mange af dem har svært ved at fungere i større miljøer, men har brug for et mindre undervisningsmiljø. Her er det vigtigt, at man ved valg af skoletilbud netop tager udgangspunkt i barnets eller den unges behov og potentiale, og ikke af ideologiske grunde

LOS – Landsforeningen af opholdssteder, botilbud og skolebehandlingstilbud

Emdrupvej 115 A 5. etage – 2400 København NV

Tlf. nr. +45 7023 3400. Fax nr. +45 7023 5400 – E-mail: los@los.dk

www.los.dk

udelukker mindre skoletilbud, uanset det måtte være det bedste for den pågældende elev på det aktuelle tilbud.

Spørgsmålet om de interne skoler i opholdssteder og dagbehandlingstilbuds størrelse er særlig relevant for visse målgruppers vedkommende. Det er man også delvist opmærksomme på i Ministeriet for Børn og Undervisning, idet man i bemærkningerne til lovforslaget skriver:

For at imødekomme hensynet til børn med asperger m.v., der har behov for et lille undervisningsmiljø, påtænkes det som en yderligere overgangsordning for skoleåret 2013/14 at fastsætte regler om, at børn, der før den 1. august 2013 er blevet henvist til et dagbehandlingstilbud eller anbragt på et anbringelsessted, og er henvist til specialundervisning på institutionen på grund af barnets helt særlige behov, kan fortsætte skolegangen på institutionen, uanset at den interne skole ikke opfylder kravene om minimumsstørrelsen for interne skoler i opholdssteder og dagbehandlingstilbud.

Det fremgår ikke hvordan ministeriet forestiller sig de samme elevers behov løses efter denne korte overgangsordning, ligesom man ikke nævner andre målgrupper, der har samme behov.

Der er i nogle tilfælde behov for ligeledes at kunne give samme mulighed til eksempelvis unge med et aktivt misbrug, eller unge, der af andre grunde har behov for at være i et mindre miljø. Dette er særlig tilfældet for unge på skibsprojekter. Hvis mindstekravet også skal gælde for skibsprojekter, vil man umuliggøre et tilbud, der historisk har hjulpet mange unge ud af kriminalitet og/eller misbrug og samtidig givet dem et velkvalificeret undervisningstilbud.

Der er derfor vigtigt, at der bliver mulighed for at dispensere for størrelseskravet i særlige tilfælde. Som det tidligere er fremført er det skolekommunen, der for en intern skole på et opholdssted både skal indgå overenskomsten og hermed godkende skoletilbuddet og samme kommunes PPR, der på baggrund af en faglig vurdering visiterer til tilbuddet. Det er derfor uforståeligt, hvis man med loven vil forhindre en kommune i at indgå overenskomst og bruge et tilbud, som af kommunen vurderes til at være det bedste til en elevgruppe med nogle særlige behov.

Læreruddannelse

Med hensyn til det specifikke krav om at den ansvarlige for undervisningen skal have en uddannelse til lærer i folkeskolen, skal LOS foreslå, at også andre læreruddannelser som den frie læreruddannelse og Statens erhvervspædagogiske læreruddannelse anerkendes på lige fod med uddannelsen til lærer i folkeskolen. LOS har i dag blandt sine medlemmer skoler, hvor undervisningen tilrettelægges af lærere med disse uddannelser. Lærere der i årevis har opnået særdeles gode resultater med deres undervisning. Det gælder særligt for unge, der skal hjælpes ud på arbejdsmarkedsuddannelserne.

Der bør derfor som minimum indføres en dispensationsmulighed fra kravet om uddannelse til lærer i folkeskolen for lærere der har dokumenteret gode resultater, og som har den frie læreruddannelse eller Statens erhvervspædagogiske læreruddannelse.

Der er behov for mere viden

Hvis vi skal sikre, at en større del af de mest udsatte børn og unge får en uddannelse, er der behov for større viden om både eleverne og de tilbud i og uden for folkeskoleregiet, som de modtager. Der mangler forskning, der ikke bare beskriver resultaterne, når de forlader skolesystemet, men grundig forskning, der dokumenterer elevernes psykologiske, sociale og adfærdsmæssige profil og deres faglige standpunkt før, under og efter den specialpædagogiske indsats.

LOS – Landsforeningen af opholdssteder, botilbud og skolebehandlingstilbud

Emdrupvej 115 A 5. etage – 2400 København NV

Tlf. nr. +45 7023 3400. Fax nr. +45 7023 5400 – E-mail: los@los.dk

www.los.dk

Det skal ske i et omfang og et antal, der gør det muligt at sammenligne på tværs af indsatserne. Fra elever der modtager støtte i normalklasser, til folkeskolens specialklasserækker, særlige undervisningstilbud, erhvervsklasser og lignende til elever der undervises i interne skoler i anbringelsessteder og dagbehandlingstilbud.

Først med et sådant forskningsmateriale kan vi sikre, at vores indsatser ikke er holdningsbaserede, men bygger på dokumenteret viden. LOS skal derfor opfordre til, at der snarest iværksættes et sådant forskningsprojekt.

For yderligere oplysninger kontakt Geert Jørgensen, gj@los.dk, mobil 40 63 67 09.